

Dekadans Kurgu Olarak Ahlaki Yitirilişin Sergilenişi: *Kismetse Olur Aşkın Gücü* Programı Örneği

Selver Mertoğlu*

ÖZ

Siber zorbalık, özel hayatın ihlali, dezenformasyonun yayılımı, nefret söyleminin üretilmesi, veri madenciliği, dijital gözetim ve takip gibi ihlallerin yaşandığı ağ ortamında ahlaki yozlaşmanın da var olduğu özenmektedir. Bilhassa sosyal ağ ortamlarının sunmuş olduğu yapısal özellikler kullanıcıların toplumsal yozlaşma ve çürümesine neden olacak içeriklerin dolaşımına imkân sağlamaktadır. Türk toplumunda ahlaki olarak bir çöküşün yaşanmasına neden olan ağ ortamındaki içerikler problem olarak görülmüştür. Bu nedenle bu çalışmada özellikle son zamanlarda adını sıkça duyduğumuz Youtube üzerinden yayınlanan “Kismetse Olur Aşkın Gücü” adlı program ele alınarak içerik analiziyle çözümleme yapılmıştır. Böylelikle Türk toplumunun örf, adet ve geleneklerinden farklı bir ahlak anlayışının empoze edilmeye çalışıldığı, bu program içeriğiyle gösterilmeye çalışılırken ahlaki yitirilişin kurgulanarak insanlara nasıl sunulduğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Dekadans, Ahlak, Etik, Sosyal Medya Etiği, Kismetse Olur Aşkın Gücü

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi: 28.11.2023

Kabul Tarihi: 24.01.2024

* Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, smertoglu@kastamonu.edu.tr, 0000-0002-1189-675X

Decadence Fiction as a Depiction of Moral Decline: A Case Study of the *Kismetse Olur Aşkın Gücü* Program

Selver Mertoğlu*

ABSTRACT

Of note is the moral degradation observed on online platforms, where violations such as cyberbullying, privacy violations, the spread of disinformation, the production of hate speech, data mining, and digital surveillance and tracking are commonplace. In particular, the structural characteristics of social networks pave the way for the dissemination of content that can lead users to social degradation and deterioration. Content on these digital media that contributes to moral corruption in Turkish society has been deemed problematic. Therefore, the recently publicized YouTube program titled "Kismetse Olur Aşkın Gücü" was analyzed using the content analysis method. This study aims to show how the program attempts to impose a moral perspective that deviates from traditional Turkish customs and values while illustrating how moral decay is constructed and presented to the audience.

Keywords: Decadence, Morality, Ethic, Social media ethics, Kismetse Olur Aşkın Gücü

Article Type: Research Article

Submitted: 28.11.2023

Accepted: 24.01.2024

* Asst. Prof., Kastamonu University, smertoglu@kastamonu.edu.tr, 0000-0002-1189-675X

Giriş

Toplum içerisinde bireylerin uymak zorunda olduğu değer ve davranışlar, o toplumun düzenini oluşturmaktadır. Ahlak kavramı ise insan eylemlerini düzenleyerek toplum tarafından kabul gören ilke ve kuralları oluşturmaktadır. Özlem'in de belirttiği gibi en genel ifadeyle ahlak, bir kişinin, bir toplumsal sınıfın, bir ulusun, bir kültür çevresinin vb. belli bir tarihsel dönemde yaşamına girerek insanların eylemlerini yönlendiren inanç, değer, norm, buyruk, yasak ve tasarımlar topluluğu ve ağı olarak tanımlanabilir (2010, s. 21-22). Böylelikle bir davranışın veya eylemin ahlak çerçevesi içerisinde değerlendirilip değerlendirilmeyeceğinde belirli ölçütler baz alınarak karar verilmektedir. Ahlaki ölçütlerin toplumlara göre farklılık gösterdiği de düşünülürse farklı ulus ve kültürlerin kendilerine ait ahlaki ilkeleri bulunmaktadır. Ancak genel olarak evrensel kabul gören ahlaki nitelikler mevcuttur. Örneğin her kültürde hırsızlık yapmak, ahlaki olmayan bir davranış olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle ahlakla ilgili değer ve kuralların insanlar tarafından özümsemesi gerekliliği önem arz etmektedir.

Ancak ahlakla ilgili kurallar, bir toplumsal düzenin sağlanmasında tek başına yeterli değildir. Çünkü ahlaki kurallara uyulup uyulmaması kişilerin vicdanıyla alakalıdır. Bu nedenle hukuk kuralları ahlaki kuralları da kapsayacak şekilde düzenlenerek belirli yaptırımlarla toplumda oluşacak sorunların giderilmesi sağlanmaktadır. Kabul gören ahlak kurallarının değişmesi ise zaman almaktadır. Herkes tarafından kabul gören bu kuralların değişmesinde de yine toplumun her bireyi tarafından benimsenmesi ve kabul edilmesi gerekmektedir. Toplumsal yaşamı düzenleyerek bu toplum içerisinde nasıl davranılması gerektiğini açıklayan ve insanlarda ahlaki davranışların nasıl geliştiğini inceleyen ahlak gelişim kuralları bulunmaktadır (Ersoy, 2019, s. 6). Bu kuramlar insan davranışlarını temel olarak anlamlandırmaya yardımcı olmaktadır. Bu konuda birçok teori olmakla birlikte özellikle Piaget ve Kohlberg'in ahlak gelişim teorileri dikkat çekmektedir. Piaget, çocukluk çağında ahlakın oluşumunu incelerken onların oyunlarından yola çıkmıştır. Çocukları oyunlarda gözlemleyerek ahlakın gelişimini göstermektedir. Kohlberg ise yine çocukları ele alarak ahlaki olarak oluşturmuş olduğu ikilemleri kapsayan durumları sunarak onların nasıl davranacağını tespit etmiştir.

Ahlak olgusu etik kavramıyla da sık sık karıştırılmaktadır. Ancak etik kavramı bir ahlak felsefesidir. Etik, Klimzsa'nın da belirttiği gibi insanlara "İnsanların hareket etmesi için doğru yol nedir?" sorusuna yol gösterici ilkeler,

rehberler ve standartlar olarak tanımlanabilmektedir (2014, s.14). Etik ile ahlak kavramları birbiri ile ilişkili olmasına rağmen etik teorikken; ahlak, daha çok uygulamaya yöneliktir (Ersoy, 2019, s. 12). Etik kodlar, insan davranışlarını düzenleyerek toplum tarafından oluşturularak uyulması gereken davranışlar bütünüdür. Ahlak ise daha çok kişiye özel olarak içsel olanla ilgilidir. Ahlakla ilgili farklı filozofların da görüşlerinin olduğu bilinmektedir.

Sokrates, Platon, Aristo, Epiküros gibi Antik çağ düşünürleri “mutlu olmak için insanoglu ne yapmalı, nasıl yaşamalı?” soruları üzerine düşünerek Eudaimonism olarak adlandırılan Mutluluk Ahlakının ortaya çıkmasını sağlamışlardır. Bu nedenle Antik Çağda ahlak anlayışı Mutluluk Ahlakı olarak adlandırılmaktadır (Akarsu, 1982, s. 21-24). Mutluluk ahlakını savunan Sokrates’in öğrencileri arasında birbirlerinden ayrıldıkları nokta “Mutluluk nedir? Yaşamının ereği olan mutluluğa insan nasıl erişebilir? Mutluluğa götüren yol hangisidir?” sorularına verdikleri cevaplardan kaynaklanmaktadır. Sokrates gibi öğrencileri için de insanın mutluluğu yaşamının gayesidir. Ancak nasıl mutlu olunacağı konusunda savundukları görüşler nedeniyle birbirlerinden ayrılmaktadırlar (Akarsu, 1970, s. 30). Eudamonist ahlak öğretisi olarak bilinen mutluluk ahlakında yer alan hedonistik ahlak arzular ve hazların mutluluğa ulaşmada en ideal yol olduğunu savunmaktadır (Topçu, 2017, s. 80-81). Mutluluk ahlakından farklı olarak doğru olana sadece akıl yoluyla ulaşabileceğini, doğru olarak görülen kuralların ancak bilgelikle gerçekleştirilebileceğini iddia eden Stoa ahlakı yer almaktadır. Rasyonalist ahlak olarak da adlandırılan Stoa ahlakı İlkçağda yer alan bir ahlak felsefesi olarak bilinmektedir. İlkçağlardan başlayarak günümüze kadar sürekli olarak tartışılan ahlak kavramı üzerine her dönem farklı teori ve görüşlerin ortaya atıldığı görülmektedir.

Deontolojik ahlak öğretilerinde ise Kant’ın görüşlerinden beslenmektedir. Ödev ahlakı da denilen deontolojik ahlak öğretilerinde bir davranışta bulunmanın niyeti önemli görülmektedir. Ödev ahlakta herkes üzerine düşeni yapmaktadır. Kant, herkesin kendisini sorumlu tutabileceği bir ahlak anlayışını inşa etmeye çalışmıştır. Evrensel ödev ahlakı ile Kant, insanların davranışlarının denetlenmesini sağlamayı amaçlamıştır (Millet, 2004, s. 81). Bununla birlikte Nietzsche, Bentham, Bacon ve Machiavelli gibi düşünürlerin savunduğu ahlak görüşleri de bulunmaktadır. Bacon laik ahlak felsefesini savunurken dini buyruklar olmadan da insanların ahlaklı olabileceğini düşünmektedir. Machiavelli ise amaca ulaşmada her yolu mubah olarak görmektedir. Utilitarizmin kurucusu olarak kabul edilen Jeremy Bentham, fayda ilkesine dayalı olarak ahlak düşüncesini oluşturmuştur. O, olabildiğince fazla insan için

mutluluk sağlamaya yönelik bir ahlâk bilimi oluşturma amacındadır (Cengiz, 2019, s. 142). Ahlak öğretileri içerisinde düşünceleriyle önemli bir yer edinen Nietzsche insanları ikiye ayırmaktadır. Zayıflar ve güçlüler olarak bireyleri ayırdıktan sonra zayıf olarak betimlenen insanların biçimlendirdiği ahlaka köle ahlakı, güçlülerin oluşturduğu ahlaka ise efendi ahlakı adını vermektedir. Toplumda geleneksel olarak kabullenilen ahlaki değerlerin var olduğuna değinen Nietzsche, bu değerleri sorgusuz sualsiz kabul ederek uygulayanları eleştirerek bu değerleri sorgulayanları sürü insanı olmaktan kendini kurtararak özgürlüğünü gerçekleştirmeye çalışan insanları olumlamaktadır. Nietzsche'nin düşüncelerinde yer alan dekadans kavramı ise tarihsel süreçte ilerlemeci sistemin kaçınılmaz bir yazgısıdır. Dekadans neden olduğu sonuçlar her şeye karşı duyulan şüphe ve insanın içgüdülerine dayanmayan ahlakın bozulması olarak betimlenmektedir (Bayır, 2019, s.23). Çürüme olarak da ifade edilen Dekadansla ilgili Nietzsche, dekadansın başladığı yerde alacalı bulacalı bir kör inancın güçleneceğini ifade etmektedir. Halkın önceki inançları ise solup gitmekte ve bu kör inanç karşısında çaresiz kalmaktadır. Nietzsche'ye göre kör inanca boyun eğenler seçme özgürlüğüne sahip olduklarına inanmaktadır (Nietzsche, 2011, s. 43-44). Sonuç olarak Nietzsche çürümenin ya da bozulma ve yozlaşmanın her toplum için kaçınılmaz olduğunu iddia etmiştir. Bu çalışmada da Nietzsche'nin Decadans kavramından yararlanılarak Türk ahlaki yapısında çürümeye ve yozlaşmaya neden olan dijital platformda yayınlanan programlardan "Kismetse Olur Aşkın Gücü" incelenmiştir.

Günümüz bilişim çağında gelişen bilgi iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte hem etik hem de ahlak sorgulanmaya başlanmıştır. Web 2.0 teknolojisinin yaratmış olduğu atmosfer, insanlara birçok imkânı sunarken farklı etik ve ahlaki problemlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Geleneksel toplum tipinde var olan ahlaksal sıkıntıların artarak yayılmasına ve böylelikle de meşruluk kazanmasına neden olan yeni dönem iletişim araçları 21. Yüzyılda ihlallerin yaşandığı önemli bir mecra olarak görülmektedir. Her yeni gelişen teknolojilerle birlikte toplumların yapısının da değişerek yeniliklere ayak uydurduğu bilinmektedir. Özellikle özel yaşamın gizliliği, dijital gözetim, fikri mülkiyet ile ilgili konular, bilgilerin doğruluğu, siber zorbalık gibi birçok sorun sanal ağlar vasıtasıyla ortaya çıkmakta ve her geçen gün artarak devam etmektedir. Bu sorunlar içerisinde postmodern dönemin en çok dikkat çeken konuları arasında ahlaksal bir yok oluşun var olduğu görülmektedir. Sadece yeni medya ortamında değil aynı zamanda geleneksel medya araçlarında da ahlaki değerlerin yok oluşuna şahit olunmaktadır. Türk dünyasının kendi ahlaki

değerlerine, geleneklerine ve göreneklerine aykırı olarak değerlendirilebilecek içeriklerin televizyon dizileri aracılığıyla topluma yayıldığı ve kanıksandığı gözlenmektedir. Ancak günümüz toplumlarını bilişim toplumu, ağ toplumu gibi farklı nitelendirmelerle açıkladığımız için özellikle yeni medya olarak adlandırılan ortamın incelenmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu ise yapılan çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Dünyayı ağlarla birbirine bağlayan bu aygıtlar, her şeyin dijitalleşmesini sağlamıştır. Ticaretten sanata, devlet işlerinden eğitime kadar neredeyse her alanın dijitalin etkisiyle sayısallaşması herkesin bu tür hizmetlere daha rahat ulaşabilmesini mümkün kılarken sunduğu birçok yenilik ve olanağın yanı sıra kullanıcıların üzerinde olumsuz etkilere de sahiptir (Alanka & Mertoğlu, 2022, 189-190). Özellikle kullanıcı sayısındaki artış ile insanların günlük yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline gelen sosyal medya ortamları paylaşılan gönderiler, yapılan canlı yayın ve sunulan videolarla ahlaksal olanın yok olarak yerine farklı bir ahlaki oluşumun var olmaya başladığını kanıtlamaktadır.

Bu çalışmada da ahlakın değişimine vurgu yapılarak özellikle belirli programlar çerçevesinde sunulan içeriklerin kullanıcıları etkilediği, özendirdiği ve Türk toplumunda var olmayan unsurların topluma sindirilerek benimsetildiğinden hareket edilerek “Kismetse olur: Aşkın gücü” adlı program içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Böylelikle Türk toplumunun örf, adet ve geleneklerinden farklı bir ahlak anlayışının empoze edilmeye çalışıldığı bu program içeriğiyle gösterilmeye çalışılırken ahlaki yitirilişin kurgulanarak insanlara nasıl sunulduğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Youtube’de yayınlanan programın içeriğinde kadın bedeninin ön plana çıkarak özel alana ait olan mahremiyet algısını yıktığı, her şeyin aleni olarak sergilendiği görüntülerin yer aldığı belirlenmiştir. Bu nedenle oluşturulan kategorilere uygun olarak örneklem olarak seçilen bölümler incelenmiştir. Ayrıca çalışma için içerik analizi iki farklı şekilde gerçekleştirilmiştir. Dilsel/Gramatik ve Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birimler birlikte çalışma içerisinde değerlendirilmiştir. Dilsel/Gramatik birimde programda yer alan yarışmacıların diyaloglarında yer alan cümle ve kelimeler dikkate alınmıştır. Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birimlerde ise yarışmada yer alan karakterlerin davranışları ve giyimleri çözümleme birimi olarak değerlendirilmiştir. Böylelikle çalışmada hem sözlere hem de görüntülere ilişkin unsurlar analiz edilmiştir.

Ahlak ve Türk Ahlak Yapısı

Her milletin kendine has bir kültürü bulunmaktadır. Bu kültüre bağlı olarak da ahlaki değerleri oluşmaktadır. Diline, dinine, gelenek ve göreneklerine bağlı her toplumun uzun bir tarihsel perspektifte oluşturularak kuşaktan kuşağa aktardığı kültür olgusunun değişmesi de bu nedenle güçtür. Türk kültürü de tarih boyunca ipek yolu, kürk yolu gibi önemli ticaret yolları üzerinde yaşayan Türklerin farklı kültürleri tanınmaları ve kendilerini tanıtmalarında belirleyici bir rol oynamıştır (Horata, 2017, s.119). Bu kültürel oluşum aynı zamanda toplumun ahlak yapısını da oluşturmaktadır. Ahlak ile kültürün birbiri ile olan ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda her kültürün kendine ait ahlaki moral öğretileri ve değerleri mevcuttur. Tabi ki evrensel kültürel değerler olduğu gibi evrensel olarak kabul gören ahlaki değerler de mevcuttur. İnsanların davranışlarını yöneten ahlaki kodların var olduğu toplumdaki din öğesinden de etkilendiği görülmektedir. Kültürü oluşturan öğeler içerisinde ahlak toplumun ahengi olarak görülmektedir.

Ahlakın temellerinin çocukluk çağında atıldığı bilinmektedir. Bununla ilgili olarak farklı teoriler geliştirilmiştir. Bu teorilerden biri Piaget'in ahlak gelişim teorisidir. Piaget, çocukları gözlemleyerek bilişsel bir gelişim kuramı geliştirerek günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır. Bilişsel gelişim anlayışına dayalı olarak Piaget, ayrıca çocuğun "ahlak yargısını" dikkate alarak çocukta ahlak yargısının gelişimini açıklamak için bir teori geliştirmiştir (Çam vd. 2012, s. 1212). Piaget, ahlakın gelişimi sırasında iki farklı evreden bahsetmektedir. Bunlardan biri dışa bağlı evreyi oluştururken diğeri ise özerk olarak kabul edilen bir evreyi kapsamaktadır. 6-12 yaş arasındaki dönemde çocuklar dışsal kurallara bağlıdır. Bu dönem içerisinde kuralların değişmezliğine inanan çocuk kurallara uymayanların cezalandırılacağını düşünmektedir (Ersoy, 2019, s.7). Özerk evreye geçen çocuk daha çok kuralların değiştirilebileceğinden hareket ederek ahlaki davranış ve düşünüş şekli de değişmeye başlamaktadır. Piaget'in oluşturduğu ahlaki gelişim teorisinin genel özelliklerini sıralayacak olursak (Senemoğlu, 2018, s.25):

1. 2 ile 6 yaş arasındaki çocuklar kuralların farkındadır ancak kuralların ne amaçla var olduklarını bilmeden hareket etmektedirler.
2. 6 ile 10 yaşındaki çocuklar kuralları kabul ederek, güçlü bir otorite tarafından konulduğunu ve değişmez olduklarını düşünmektedir.

3. 10 ile 12 yaşa gelen çocuklar kuralların ne amaçla var olduklarını bilerek kuralların değiştirilebileceğini kavramaktadır.

4. Okul öncesi çağda kural kavramının oluşmaması bu dönemde ahlaktan da söz edilemeyeceği anlamına gelmektedir.

Geliştirilen ahlaki gelişim teorilerinden biri de Kohlberg'e aittir. Kohlberg, Piaget'ten farklı olarak çocuklara ahlaki olarak ikilemler sunarak onların tepkilerini gözlemlemiştir. Kohlberg, ahlaki gelişim düzeylerini üçe ayırarak teorisini oluşturmaktadır. İlk düzey gelenek öncesi dönemi kapsamaktadır. Çocuk, iyi kötü, doğru yanlış konusundaki yargılarını anne baba gibi otorite kaynaklarından almaktadır. Bu nedenle doğru ile yanlış ayırt ederken çocuk içselden ziyade dışa bağımlıdır (Gürses & Kılavuz, 2016, s.102). Bu düzey de kendi içerisinde iki aşamaya ayrılmaktadır. İlk aşama ceza ve itaat eğitimidir. Burada çocuk anne ve babaya itaat etmektedir. Bu nedenle de cezadan kaçınmaktadır. İkinci aşama ise araçsal ilişkiler eğilimidir. Bireyin kendi ihtiyaçları önemlidir.

Kohlberg ikinci düzeyde ise geleneksel dönemden bahsetmektedir. Burada kişi kendi gereksinimlerini ikinci planda tutarak grubun ihtiyaçlarını ön planda tutmaktadır. Kanunlara uyarak sosyal düzenin korunmasına önem vermektedir. Yine bu düzeyde üçüncü ve dördüncü aşama görülmektedir. Üçüncü aşama kişilerarası uyum eğilimi başlığıyla başkalarına karşı olan sorumluluklar ve davranışlar belirlemektedir. Bu aşamada birey başkalarına yardım ederek onları mutlu etmektedir. Dördüncü aşama ise kanun ve düzen eğilimidir. Geleneksel düzeydeki kişi kanunlara uyarak sosyal düzeni korumaktadır. Son olarak gelenek sonrası düzey yer almaktadır. Üçüncü düzeyde daha özerk bir birey söz konusudur. Çünkü birey kendine özgü ahlak ilkelerini seçerek değer sistemini düzenlemektedir. Bu düzeyde ise beşinci ve altıncı aşama ortaya çıkmaktadır. Beşinci aşamada sosyal sözleşme eğilimi yer almaktadır. Kanunların toplum yararına değiştirilebileceği kanısı oluşurken kanunlara ve değerlere daha eleştirel bir şekilde yaklaşmaktadır. Son aşama ise evrensel ahlak ilkeleri eğilimidir. Artık birey kendine özgü ahlak kurallarını örgütlemektedir (Ersoy, 2019, s. 10). Kohlberg ve Piaget gibi birçok farklı teori geliştiren düşünürler bulunmaktadır. Fakat en yaygın bilinen teoriler olarak iki düşünürün geliştirmiş olduğu ahlak gelişimi teorileridir. Bireylerin toplum içindeki ahlaki davranışlarının nasıl oluştuğunu anlamak açısından bu teoriler önemli olarak görülmektedir.

Teorilerle de açıklanmaya çalışılan ve kimi düşünürler tarafından önemli bir konu olarak ele alınan ahlak olgusu bir toplumun içerisinde yer alan örf ve adetler, değer yargılar ve normlardan oluşmaktadır. Böylelikle toplumun doğru ve yanlış davranışları belirlemesine yardımcı olmaktadır. Ahlak bilimi denildiğinde ahlak kuralları akla gelmektedir. Ahlak kurallarının temel özellikleri ise şunlardır (Aktan, 2009, s.40):

- Ahlak kuralları denildiğinde belli bir toplumu ya da grubu ilgilendirmektedir. Ahlaki kurallar, toplumdan topluma ya da bireyden bireye değişiklik gösterebilmektedir. Bu nedenle ahlak kurallarının kişiden kişiye değişeceği öngörülmektedir.

- Ahlak kuralları, belirli bir bölgede geçerlidir. Ancak evrensel olarak kabul edilen ahlaki kurallar da mevcuttur. Örneğin, yalan söyleme, hırsızlık yapma vs.

- Ahlak kuralları, belirli bir zamanı kapsamaktadır. Bugün geçerliliği olan bir ahlak kuralı, önemini zamanla kaybedebilmektedir, hatta değersiz olabilmektedir.

İçselleştirilerek bireylerin kendi hayatlarında yer verdiği ahlaki kuralların zaman içerisinde değişe bilirliliği onun esnek bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Geçmişten günümüze değin Türk ahlak yapısına bakıldığında da ahlak anlayışında yaşanan değişim dikkat çekmektedir. Eski Osmanlı Türklerinin ahlak anlayışıyla günümüz Postmodern evredeki Türklerin ahlak anlayışı birbirinden ayrılmaktadır. Eski Türklerin ahlak anlayışı Avrupalı yazarlar tarafından aktarılmaktadır. Avrupalı birçok yazara göre Osmanlı Türkleri nazik ve terbiyeli olarak betimlenirken Türklerde kavga ve çirkin sözlere rastlanmadığını gözlemlemişlerdir. Ayrıca Türkler içki, dans ve kumardan da hoşlanmadıkları belirtilerek israftan kaçınarak cömert insan oldukları söylenmiştir (Akt. Keklik, 2001, s. 28-29). Osmanlı Türklerinin sahip olduğu ahlaki değerleri kaleme alan Avrupalı yazarların bir kısmı Türklere karşı nefret söyleminin oluşması için olumsuz ifadeler barındırsa da birçoğu Türk ahlakını yücelten cümleler kurmuştur. Örneğin Türklerin kadına verdiği önemi dile getiren yazılar da mevcuttur. Keklik, "Türklerde Ahlak ve Dünya Görüşü" adlı eserinde incelediği eserlerde Türk kadınının önem verdiği hususlardan biri olarak namus meselesinin olduğuna dikkat çekerek, namus konusunda çok titiz olduklarını aktarmıştır. Ayrıca Türk kadınının ahlak düzeyinin de oldukça yüksek olduğunu belirtmiştir (2001, s.74). İffetin ve ahlaklı olmanın Osmanlı

döneminde yaşamış Türk kadının en temel özelliklerinden biri olduğu yazılan eserlerde anlaşılmaktadır.

Ziya Gökalp'e göre dinle ahlak arasında çok sıkı bir ilişki bulunmaktadır (Abdulkadiroğlu, 1985, s.107). Bu nedenle Türklerin ahlakı da İslam dini ile harmanlanarak oluşan değerleri de kapsamaktadır. Büyük oranda İslam dininden beslenen Türk ahlak kurallarının asıl kaynağı bu dinin kitabı olarak bilinen Kurân-ı Kerim'dir. Kur'ân'da ahlaklı olunması için gerekli ahlak kodları sayılırken özellikle salih amel, iffet, merhamet, şükür gibi birçok davranış biçimi güzel ahlak biçimidir. Kuran-ı Kerim'de yer alan 114 farklı sürede bulunan 6236 ayette temel ahlâk kurallarını konu edilmektedir. İsrraftan tecavüze, cimrilikten kibir ve zinaya, kumar ve içkiye kadar birçok yasaktan kaçınmak ahlaklı bir Müslüman olunması için gerekli görülen hususlar olarak gösterilmektedir. Ancak ahlaki kuralların kaynağını tek bir kaynağa bağlı olarak açıklamak, ahlaki anlama açısından eksiklik yaratacaktır. Bu kuralların dayandığı kaynaklar, din, duygu, akıl üzerinde uzlaşma dayalı oluşarak bu unsurlar arasında bir bağ bulunmaktadır ve ahlaki kurallar tek bir kaynak baz alınarak açıklanamazdır (Demir, 2003, s.90). Yine de din ile ahlakın arasında bulunan ilişki yadsınamaz boyuttadır.

Ahlak, toplumu ayakta tutarak düzeni sağlamada önemli bir işleve sahiptir. Ancak günümüz Türk toplumunda ahlaki bir bunalımın yaşandığı görülmektedir. Şentürk, Türk toplumunun günümüzdeki en temel meselesi olarak ekonomik krizi değil ahlakın bunalımlı yapısına işaret ederek, bunun temel nedeni olarak kültürel bunalım ve Batı'ya yönelen bir entelektüel bağımlılığın olduğuna işaret etmektedir (2009, s. 71). Türk toplumu kültürel olarak yaşadığı değişimle birlikte geleneksel yaşamın ve Türk toplumuna ait değerlerin yapı sökümü uğrayarak yerine yapay ve endüstriler tarafından üretilen kültürel değerlerin geçtiği görülmektedir. Böylelikle ahlaki normlar da değişerek geleneksel Türk toplumunda yer alan değerler Laik ahlak adı altında farklılaşmıştır. "Ahlaki normların kaynağını Batı olarak görmek, kendi normlarımızı kendimizin üretmemesi sonucunu doğurmuştur. Ahlaki bağımlılık, Batıya olan entelektüel bağımlılığımızla, düşünce üretmek yerine Batıdan düşünceleri almakla son derece bağlantılıdır." (Şentürk, 2009, s.72). Batıdan alınan bu ahlaki normlar geleneksel Türk ahlakıyla birbirlerine aykırıdır. Toplumun her alanında yer alan Batıya öykünme durumu, kapitalist ülkelerin kendi değer ve normlarını bu ülkelere aktarmasını kolaylaştırmaktadır. Özellikle kitle iletişim araçları vasıtasıyla bu değer ve normların aktarılması

sağlanmaktadır. Böylelikle laiklik başlığı altında Batılılaşan toplumların normları da hazzı ve hedonist bir yapıya bürünmektedir.

Hazcılık veya Hedonizm, Aristippos'un (M.Ö. 435-355) öğretisi, olarak başlayarak günümüze kadar gelmiştir. Haz verene yönelerek insanın eylemlerinin haz sağlayacak şekilde planlanması ve sürekli olarak haz verene yönelme en uygun davranış biçimi olarak görülmektedir (Aksu, 2010, s.31). Burada kişi kendi benliğini düşünerek diğer insanlara yönelik empati yapma duygusundan yoksundur. İnsanın kendi yararını ön plana çıkarması ödev ahlakına aykırıdır. Bernard de Mandeville de haz duygusunu ön planda tutarak insanların kendi çıkarları olmadan, toplum yararına ve ahlaka uygun davranmayacaklarını ifade etmektedir (Aktan, 2004, s.23). Ancak ödev ahlakında kişi kendi çıkar ve hazzından ziyade toplumun yararına göre hareket ederek diğer insanların çıkar ve mutluluğunu da göz önünde bulundurmaktadır. Eski Türk toplumlarında yer alan ahlaki normlar da bireysel çikardan ziyade kamunun yararını gözeten bir oluşuma sahiptir.

Eski Türk toplumunun ahlak anlayışı ile günümüz Türk toplumu kıyaslandığında yaşanan değişim ve dönüşüm dikkati çekmektedir. Hedonik bir yapıya bürünen postmodern toplumda yer alan ahlakın Batının ya da diğer bir ifadeyle Kapitalizmin ruhundan beslenerek Türk toplumunda olduğu gibi farklı ülkelere de aktarıldığı görülmektedir. Teknolojinin gelişmesi ve yeni iletişim aygıtlarının sunduğu imkanlarla bu tür kültürel ve ahlaki içerikli değerlerin tek bir merkezden diğer ülkelere aktarılması kolaylaşmaktadır. Sosyal medya mecraları, Televizyon dizileri ve programları, sinema filmleri, Netflix, Disney Plus gibi uygulamalar kültür aktarımının yapıldığı araçlar arasında yer almaktadır. Günümüzün en temel sorunlarından biri olarak değerlendirilen ve aşırılık adı altında görülen mahremiyet algısının değişmesi ahlaki olarak sorgulanması gereken bir sorundur.

Yöntem

Sosyal bilimlerde farklı araştırma yöntemleri bulunmaktadır. Bu yöntemler içinden en çok kullanılan analizlerden biri de içerik çözümlemesi ya da içerik analizi olarak adlandırılmaktadır. İçerik analizi yöntemini kullanan araştırmacılar kitap, televizyon programları, reklamlar, dergi, sinema ve roman gibi birçok içeriği sistematik verilerle analiz edebilmektedir. İncelenen iletişim biçiminin içeriğine odaklanan içerik analiz yönteminin farklı tanımları mevcuttur. Krippendorf, içerik analizini, iletişimin yazılı/açık özelliklerinden yazılı/açık olmayan içerik özelliklerine yönelik çıkarımlar yapmayı amaçlayan

bir yöntem olarak tanımlamaktadır (Gökçe, 1995, s.24). Berelson ise içerik analizini iletişimin yazılı/açık içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel tanımlarını yapan bir araştırma tekniği olarak görmektedir (Tavşancıl & Aslan, 2001, s. 17). İçerik analiziyle incelenen verilerin içerisinde gizli olabilecek olgular ortaya çıkarılmaktadır. Sistematik bir şekilde kategoriler oluşturularak kodlar belirlenmektedir. Böylelikle belirli kavramlar bir araya getirilerek incelenen örneklem üzerinden araştırma yürütülmektedir. İçerik analizindeki temel düşünce, bir araştırma metnindeki birçok kelimenin daha az sayıdaki kategorilere indirgenmesi sürecidir (Coşkun, vd., 2015, s. 325). Bu yöntem içerisinde araştırılan konuya göre farklı birimler oluşturulmaktadır. Kelime, paragraf, cümle, tema gibi birimler çalışmanın daha rahat çözümlenmesini sağlamaktadır.

Bu çalışmada da içerik analiz yöntemi çalışmada incelenen konuya uygun olarak belirlenmiştir. Özellikle Türk toplumunda, bilgi iletişim teknolojilerinin de gelişmesiyle daha belirgin olarak görülmeye başlanan gayri ahlaki durumların normalleştirilerek ahlaki bir deformasyonun yaşandığını görülmektedir. Sosyal medya mecralarının her geçen gün sayılarının artmasına paralel olarak kullanıcı sayısında da yaşanan yükseliş bu ortamların araştırılmasını gerekli kılmaktadır. Voyörizm, exhibition, katarsis ve mimesis gibi birçok kavramın ve siber problemlerin yaşandığı bir mecra olarak sosyal medya ortamları sadece insanların eğlendiği bir ortam olmaktan öte işlevlere sahiptir. Bu mecralar insanlara belirli ahlaki, kültürel ve ideolojik fikirlerin de aşılandığı bir mekân olarak değerlendirilmektedir. Ahlaki değerlerin yitirilerek farklı ahlak anlayışlarının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu nedenle çalışma için bir problem olarak görülen ahlaki deformasyonun ya da Friedrich Nietzsche'nin kavramıyla Dekadans yani ahlaki yozlaşma veya çürümenin yaşandığı bir ortam olarak sosyal medya ortamlarından Youtube'de bulunan "Kismetse Olur Aşkın Gücü" adlı programın içeriği örneklem belirlenerek içerik analiziyle incelenmiştir.

Duverger'in (2006, s. 152-159) bahsetmiş olduğu çözümleme birimlerinden Dilsel/Gramatik ve Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birimler birlikte çalışma içerisinde değerlendirilmiştir. Dilsel/Gramatik birimde programda yer alan yarışmacıların diyaloglarında yer alan cümle ve kelimeler dikkate alınmıştır. Bunun için Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birimlerde ise yarışmada yer alan karakterlerin davranışları ve giyimleri çözümleme birimi olarak değerlendirilmiştir. Böylelikle çalışmada hem sözlere hem de görüntülere ilişkin unsurlar analiz edilmiştir. İlk olarak nicel verilere ulaşılan çalışmada seçilen kelimeler bağlamsal (contexs) bilgiyle birlikte değerlendirilerek niteliksel

bir içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Böylelikle belirlenen kategorilerin sıklığı seçilen evrende belirlenirken bu kategorilere anlam kazandıran bağlam da dikkate alınmıştır.

Evren ve Örneklem

Türk toplumunda ahlaki olarak bir çöküşün yaşandığı, mahremiyet algısından ziyade teşhirciliğin ön plana geçtiği günümüz postmodern toplumunda buna neden olarak görülebilecek unsurlardan biri olarak sosyal medyanın varlığı aşikardır. Tiktok, Instagram, YouTube, Facebook gibi birçok sosyal medya ortamının teşhirciliğe ve gözetlemeciliğe imkân tanıyarak en mahrem olan görüntülerin bile sergilendiği görülmektedir. Artık insanlar kendi kendilerini ifşalayarak, göz önünde olmaktan haz alan hedonist bir yapıya bürünmektedir. Toplum ahlakını derinden sarsan bu uygulamalardan Youtube, kullanıcı sayısı bakımından Facebook'tan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bu nedenle Youtube örneklem olarak seçilirken yine çalışmanın amacına uygun olarak görülen ve son zamanlarda adından sık sık söz ettirerek farklı kişiler tarafından da eleştirilere maruz kalan "Kismetse Olur Aşkın Gücü" adlı program belirlenmiştir. Ayrıca hala yayınlanmakta olan program araştırma yapılırken 151. bölümde olduğu için araştırma evreninin geniş olmasından dolayı seçkisiz örneklem yöntemiyle 8. hafta yayınlanan 6 günlük programın içeriği, içerik analizi yöntemine başvurularak analiz edilmiştir. 8. Haftada yer alan bölümler ise toplam 11 saat 55 dakikadan oluşmaktadır.

Bulgular ve Yorum

Programın analizine geçmeden önce program hakkında kısaca bilgi vermek gerekir. "Kismetse Olur Aşkın Gücü", ilk olarak 2015 yılında Kanal D'de yayınlanan bir televizyon programı olarak karşımıza çıkmıştır. 2015 yılında yayın hayatına başlayan ve evlilik programı olarak bilinen program 2017 yılında evlilik programlarının yasaklanmasıyla yayından kaldırılmış ancak Kanal D'nin internet sitesinde yayına devam etmiştir. 20 Mayıs 2017 tarihinde ise resmen yayından kaldırılmıştır. Daha sonra program, "Kismetse Olur: Aşkın Gücü" adıyla 12 Aralık 2022 tarihinden itibaren YouTube üzerinden yayımlanmaya tekrar başlamıştır. Öykü Serter'in sunduğu programda 9 kadın ve 9 erkek yarışmacı bulunmaktadır. Program içerisinde belirlenen evde bu yarışmacılar eşleşerek bir birliktelik yaşamaktadırlar. Programın kuralları içerisinde hakaret ve küfrün olmayacağı, Türk örf, adet ve geleneklerine aykırı davranılmayacağı, fiziksel tartışma ve darbin yasak olduğu ve dışarıda fiziksel olarak görüşmenin

olmaması gerektiği yer almaktadır. Eğer bunları ihlal edenler olursa diskalifiye edilmekte ya da sarı-kırmızı kart gösterilmektedir.

Her hafta program içerisinde eleme gecesi olmakta elenen kişi yerine yeni bir aday gelerek devam etmektedir. Haftanın 6 günü yayınlanan programın Youtube kanalında 1 milyon 45 bin abone bulunmaktadır. Saat 18.30'da izleyicileriyle buluşan Kısmetse Olur: Aşkın Gücü programının açıklama kısmında "Efsane geri döndü! Aşkın gücüne inanıyor musunuz? Bir ilişkide nasıl davranılır? Doğru bildiğimiz yanlışlar neler? 9 Kadın 9 Erkek bir araya gelecek... Artık Kısmetse Olur!" ifadesi yer almaktadır. Ayrıca program Facebook, Instagram, Tiktok ve Twitter' da da bağlantısı mevcuttur. Bu bağlantılara tıklanıldığında oluşturulan profillerde programın içeriğine ait kısa videolarla karşılaşmaktadır. Ayrıca sosyal medya hesaplarında takipçiler de etiket yaparak programda yer alan kişilerle ilgili kısa videolar paylaşabilmektedir. Canlı olarak yayınlanan programı izleyenler, ayrıca sohbet kısmında birbirleri ile sohbet ederek programla ilgili yorumlarda bulunabilmekte, favori çiftleri ile ilgili düşüncelerini paylaşabilmektedir.

Çalışmada seçkisiz örneklem yöntemiyle Kısmetse Olur: Aşkın Gücü adlı programdan 8. Haftada yer alan bölümler içerik analiziyle incelenmek üzere belirlenmiştir. Daha sonra Türk ahlaki değerlerine aykırı olarak değerlendirilen kategoriler ve birimler oluşturularak izlenen bölümlerde yer alan içerikler uygun olan kategoriye yerleştirilmiştir. Çalışma için içerik analizi iki farklı şekilde gerçekleştirilmiştir. Dilsel/Gramatik ve Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birimler birlikte çalışma içerisinde değerlendirilmiştir. Dilsel/Gramatik birimde programda yer alan yarışmacıların diyaloglarında yer alan cümle ve kelimeler dikkate alınmıştır. Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birimlerde ise yarışmada yer alan karakterlerin davranışları ve giyimleri çözümleme birimi olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Kısmetse Olur Aşkın Gücü Seçilen Bölümlerin Özellikleri

Bölümler	Saat	Beğeni	Yorum
8.Hafta	11.54.59	5.5 B	303

Tablo 1'de yer alan bilgilere göre 8. haftada yer alan bölümler toplam 11 saat 54 dakika 59 saniyedir. 5 bin 500 kişinin beğendiği videoda 303 yorum bulunmaktadır. Ancak yorum sayısının az olmasının nedeni izleyicilerin canlı sohbet bölümünden düşüncelerini aktararak diğer izleyicilerle temasa geçmesidir. Burada takipçiler izledikleri bölüm hakkında ya da favori çiftleri

hakkında fikirlerini beyan ederken ayrıca sevmedikleri çiftleri ve yarışmacıları da belirtmektedirler.

Çalışma için içerik analizi iki farklı şekilde gerçekleştirilmiştir. Dilsel/Gramatik ve Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birimler birlikte çalışma içerisinde değerlendirilmiştir. Dilsel/Gramatik birimde programda yer alan yarışmacıların diyaloglarında yer alan cümle ve kelimeler dikkate alınmıştır. Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birimlerde ise yarışmada yer alan karakterlerin davranışları ve giyimleri çözümlene birimi olarak değerlendirilmiştir. Böylelikle çalışmada hem sözlere hem de görüntülere ilişkin unsurlar analiz edilmiştir. Dilsel/Gramatik birimde oluşturulan kategoriler şöyledir:

Argo ve Küfür içerikli İfadeler: Bu kategoride küfür ve argo içerikli konuşmalar yer almaktadır. Programda örneklem olarak seçilen bölümlerde sansürlenerek verilen küfürlü kelimeler de dikkate alınmıştır.

Yakınlaşma- Cinsel İçerikli İfadeler: Bu kategoride kadın ve erkek ilişkilerinde yakınlaşma ve cinsellik içeren cümleler seçilmiştir.

Hakaret ve Alay Etme Tarzında İfadeler: Yarışmacıların birbirleri ile dalga geçerek aşağılayıcı ve hakaretler kullandığı ifadeler bu kategoride değerlendirilmiştir.

Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birimde ise aşağıdaki kategoriler yer almaktadır:

Kadın Bedeninin Sunumu: Bu kategori yarışmada yer alan kadın adayların kadınsılıklarını ön plana çıkararak var oluşlarını gösterdikleri sahnelerden oluşmaktadır.

Kadın-Erkek ilişkileri: Kadın ve erkek ilişkileri kategorisinde programda yer alan yarışmacıların yaklaşarak temas halinde buldukları görüntüler yer almaktadır.

Tartışma-Kavga: Son olarak bu kategori adayların birbirleriyle girdikleri münakaşalar ve kavgalara ait görüntülerden oluşmaktadır.

Çalışmada ulaşılmak istenen amaca göre şekillendirilen bu kategorileri seçme nedeni ise program içerisinde görülen unsurların genel olarak cinsellik, aşağılama, tartışma, küfür, kadın bedeninin metalaştırılması gibi temalardan oluşması ve ahlaki oluşa karşıt olarak yer alan nüvelerin sanki ahlaki oluşmuş gibi sunulmasıdır.

Tablo 2. Dilsel/Gramatik Birimler

Dilsel/Gramatik Birim	Sayı
Küfür ve Argo içerikli İfadeler	14
Yakınlaşma- Cinsel İçerikli İfadeler	4
Hakaret ve Alay Etme Tarzında İfadeler	10

İlk olarak dilsel/gramatik birimlerde seçilen örneklem içerisinde oluşturulan kategorilerin görülme sıklığı incelenmiştir. Küfür ve argo içerikli ifadeler kategorisinde 8. Hafta boyunca toplam 14 kez yarışmacıların birbirlerine karşı söylemiş oldukları küfür ve argo kelimelere rastlanmıştır. Burada biplenerek sansürlenmiş küfürler de yer almaktadır. Yakınlaşma ve cinsel içerikli ifadeler ise sadece 4 kez bulunmuştur. Programda hakaret ve alay etme tarzındaki cümlelere bakıldığında 10 kez bu tür ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. Bu kategorilerde yer alan kelimeler bağlamsal bilgileriyle birlikte aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

Küfür ve Argo içerikli İfadeler: 8. Haftada yayınlanan 11 saat 54 dakika 59 saniyelik videoda adaylardan Elif ile Sedat'ın ayrılması konuşulurken Yaren, Sedat'ın üzgün olma durumuna Sedat bence tam tersi sevinsin dedikten sonra Elif, sevinecek ne var ki ortada cümlesini kurmuş, ardından Yaren'le Elif tartışmaya girmiştir. Burada Yaren Elif'e yüksek bir ses tonuyla bağırarak "size ne koyuyor" ifadesini kullanmıştır. Videoda ilk 1 saatlik dilim içerisinde Elif ile Sedat'ın ayrılığı gündemdedir. O sırada Elif, erkekler evine gitmek istemektedir. İlk olarak kameraya gidebilir miyim diye sorar ancak kamera sağa ve sola oynayarak hayır cevabını vermektedir. Daha sonra evde bulunan ekranda haftanın Lider'i olarak seçilen Ayşenur'un 2 kişi seçerek erkekler evine gidebileceği yazmaktadır. Ayşenur, Elif'i de seçmektedir. Erkekler evine gittiklerinde Elif ile Sedat konuşuyorlar ve tartışırken Ayşenur gelerek tartışmaya katılmaktadır. Tartışma sonrasında Sedat'a "zamanını boşuna harcama gardaş" dedikten sonra Elif'le yaşadıkları münakaşadan sonra Elif'e "Nankör" kelimesini söylemektedir. Daha sonra yine Ayşenur, Elif erkekler evinden gittikten sonra Sedat'ın yanına giderek "Ne oldu Lan Sedat" demektedir. Yayınlanan bölümün ilk bir saati içerisinde Argo ve küfür içerikli ifadelerin kullanıldığı verilen örneklerde de görülmektedir.

8. hafta videosunda yer alan ilk videonun sonunda sunucu Öykü Serter kızlar evine giderek durum değerlendirmesi yapmakta ve haftanın favori kadın ve erkek yarışmacısını açıklamaktadır. Adaylar arasında sürekli tartışmaların

yaşandığı görülmektedir. Örneğin, Cansel ile Tuğçe tartışmaktadır. Cansel, “sen benim sevgilime dokunursan bende seni silerim” cümlesini kullandıktan sonra Simge “bunu yapan gevşettir” ifadesini kullanmaktadır.

8. Hafta içerisinde yer alan ikinci bölümde Cansel ile Oğulcan’ın tartışmaları dikkat çekmektedir. Cansel, Oğulcan’ın onun için aldığı yüzüğü evde unuttuğu için Oğulcan sinirlenmektedir. Bunun üzerine ikilinin arasında tartışma başlamaktadır. Cansel, “benim üzerime oynadın asla affetmeyeceğim” derken Oğulcan “Hep sen mi oynayacaksın” diyerek karşılık vermektedir. Daha sonra Cansel, “sen bu durumda olsaydın” sorusunu sormaktadır. Oğulcan ise “ağzıma sıçardın” şeklinde cevap verirken buradaki konuşması sansürlenmekte ancak izleyici ne küfrettiğini bilmektedir. Programın içeriğinde adayların birbirlerine küfür içerikli ifadeleri kullanırken bip sesi ile sansürlendiği görülse de bu tür argo ve küfür ifadelerinin kullanılması problem olarak kullanılmaktadır. Kimi durumda ise argo içerikli konuşmalarda sansürlemenin kullanılmadığı da görülmektedir. Genel olarak yarışmacılar diyaloglarına dikkat etmek yerine rahat bir tavır takınmaktadır. Aynı yarışmacılar tartışmaya devam ederken Oğulcan, “Bazen oyunu kurallarına göre oynamak lazım” derken yarışma içerisinde yaşananları bir oyun olduğunu ima etmektedir. Cansel ise “ben oyun muyum Lan” cümlesini kurarak argo konuşmaya devam etmektedirler. Programda en çok kullanılan argo ifadenin “Lan” olduğu dikkat çekmektedir.

Yine aynı bölüm içerisinde Zeyd ile Oğulcan arasında geçen diyalog göze çarpmaktadır. Zeyd’in kıyafetinde 32 yazmaktadır. Oğulcan, üzerinde 32 yazdığına dikkat çekerek gülmektedir. Zeyd ise “aynen 32 yazıyor diyerek” gülmeye devam etmektedirler. Daha sonra Zeyd, küfrederek cevap vermektedir. Burada da Zeyd’in sarf ettiği küfür sansürlenmekte ancak ne dediği anlaşılmaktadır. Canlı yayın olarak gösterilen programda izleyiciler birbirleri ile diyalog halindedir. Canlı sohbetin olduğu kısımda da izleyiciler küfür ve argo ifadelerle konuşmalarını sürdürmektedir. Programda bu tür konuşmalar normal olarak sunulmaktadır.

8. haftanın ikinci programında Oğulcan ve Sedat, kızlar evine giderken Hasan Abi olarak hitap ettikleri koruma tarafından yakalanıp ikisine kelepçe takılmaktadır. İkisi kelepçeyle birbirlerine bağlandıktan sonra kızlar evine gitmelerine izin verilmektedir. Kızlar evine giden Oğulcan ile Sedat’ın kelepçesini çıkarmak için anahtar Cansel’dedir. Oğulcan ile Sedat kızlara şarkı söylerken Cansel küfür içerikli bir kelime kullanırken sansürlenmektedir. Yine

aynı bölümün son dakikalarında Şeydanur ile Çağrı'nın tartışmasında Şeydanur da küfretmekte ancak biplenerek verilmektedir. İnceleme yapılırken incelenen videolar daha önceki bölümlere ait olduğundan canlı yayın anında bu tarz küfür içerikli ifadelerin sansürlenmeden verildiği düşünülmektedir. Sadece erkeklerde değil kadınların da oldukça sık argo ve küfür kullanıldığı izlenen bölümlerde tespit edilmektedir. Daha çok sokak ağzı denilen diyalogların kurularak binlerce izleyicinin önünde küfür ve argo içerikli kelimelerin kullanıldığı tespit edilmektedir. Programa yorum yapanların yaşlarına bakıldığında genel itibariyle genç kesimin olduğu görülmektedir.

Yine 8. Haftanın 5 saat 35 dakika 11. saniyesinde Sedat ile Erhan'ın tartışmasına tanıklık edilmektedir. Burada Sedat yüksek sesle Erhan'la konuşurken Tolga araya girmektedir. O sırada Sedat "Oğlum sen ne anlıyorsun Lan sana ne oluyor?" cümlesiyle sert bir tavır takınmaktadır. "Lan" kelimesinin sık sık kullanıldığı görülmektedir.

8. hafta videosunda 8 saat 2 dakika ve 47. saniyede Simge ile Zeyd'in tartışması ön plana çıkmaktadır. Zeyd, konuşma arasında küfretmekte ancak bip sesiyle sansürlenmektedir. Her bölümde olduğu gibi 8. haftanın bu bölümünde de yarışmacıların birbirlerine küfür ve argo ve hakaret içerikli kelimeleri kullandığı gözlenmektedir. Ayrıca sürekli olarak program içerisinde birbirlerinin açığını ve hatalarını ortaya çıkarmaya çalışan karakterler mevcuttur. Bu kişilerin başlattığı tartışma ortamı içerisinde küfür ve argo içerikli kelimelere rastlanılmaktadır.

Programın sonlarına doğru Zeyd, Aybüke ve Elif'le konuşurken Aybüke Zeyd'in şakaları için "ev yanarken Zeyd işte" ifadesini kullanırken Zeyd, "sende de tarak vardı mahallede kavga olur ama sen tarağınla saçını tararsın." cümlesini kurmaktadır. Cümlenin asıl anlamında aslında hakaret ve küfür içerikli bir kelime vardır. Bunu ima eden konuşmada Zeyd, Aybüke'ye yönelik ithamda bulunurken bunu ima etmediğini söylemekte orospu ifadesinin yerine deli kelimesini kullanmak istediğini söylese de yarışmacılar bu kelimenin kullanıldığını iddia etmektedir. Aynı konuşma içerisinde Tolga da Zeyd'e "ya sen salak mısın lan" diyerek hakaret etmektedir. Karşılıklı şekilde birbirlerine yönelttikleri argo ve küfür içerikli sözler aleni olarak yayınlanmaktadır.

Yakınlaşma- Cinsel İçerikli İfadeler: 8. hafta içerisinde yer alan videoda ilk bir saatlik kısımda erkekler ile kadınlar sırayla bir araya gelmek için evlerde bulunan televizyondan komut gelmelerini beklemektedirler. Gelen komutlara göre kızlar evine ve erkekler evine belirli sayı ve belirli aralıklarla adaylar

gönderilmektedir. Burada bir araya gelen adaylar sarılarak birbirlerini özlediklerini ifade etmekte ve birlikte vakit geçirmektedir. Ayrıca problemi olan çiftler bu buluşmalarda problemlerini çözmeye çalışmaktadır. Bu zaman dilimi içerisinde Tolga ile bir araya gelen Aybüke, otururken Tolga, Aybüke'yi özlediğini ve sürekli dokunarak temasta bulunmak istediğini belirtmektedir.

İlerleyen dakikalarda eve yeni bir erkek aday katılmaktadır. Aday kızlar evine gittiğinde ekranda "Batuhan bir gelin adayı seç ve dansa kaldır" tarzında emir cümlesinin çıktığı görülmektedir. Aday verilen görevleri bir oyun oynuyormuş gibi yapmak zorundadır. Batuhan Elif'i dansa kaldırmaktadır. Elif ise dans teklifini kabul etmekte ve samimi bir şekilde dans etmektedirler. Yeni aday gelmeden dakikalar önce Sedat'tan ayrılmış olduğu için ağlayan Elif bu nedenle eleştirilmiştir. Daha sonra Batuhan kırmızı odaya da Elif'i çağırmıştır. Elif, "kıyafete karışmamana sevindim. Ben biraz açık giyiniyorum. Dekolte vermeyi seviyorum." demektedir.

Programın ikinci bölümünde sunucu Öykü Serter kızlar evine gitmektedir. Burada kadınlarla muhabbet ederken Elif'e "giyiyorsun mini etekleri sürekli kucağında minder. Kalk şöyle salına salına gez madem giyiyorsun. Karışan da yok ne güzel." diyerek karışanın olmamasının güzel bir durum olduğundan bahsederken kalkıp gezerek kendini göstermesini öğütlemektedir. Ayrıca mini etek giyiyorsan görüneceksin tarzında bir algı yaratmaktadır.

Hakaret ve Alay Etme Tarzında İfadeler: 8. haftada Cansel'le Tuğçe karşı karşıya gelirken Cansel Tuğçe'ye "Yılanlar sadece derisini değiştirir huyunu değiştirmez" diyerek hakaret vari bir cümle kurmuştur. İlerleyen dakikalarda Elif, evde bulunan diğer kadın adaylar için iki yüzlü olduklarını ifade etmektedir. Çünkü ev içerisinde bir kutuplaşma bulunmaktadır ve Elif yalnızlaştırılmaktadır. Adaylar birbirleriyle sürekli olarak hakaret ve alay etmektedir. Birbirleri ile program boyunca çatışan karakterlerin bulunduğu programda Yaren yine "Elif için, çiçek bile fotosentez yapıyor senden daha yararlı" diyerek Elif'e hakaret etmektedir. 5 saat 46 dakika 37. saniyede ise Erol'un Yeliz'e karşı sarf etmiş olduğu sözler hakaret içerikli olarak değerlendirilmektedir.

Yeliz Erol'dan ayrılmıştır. Yeliz erkekler evine geldiğinde Erol "Çağrı ile bakış. Olacağını biliyorum kızım. Karşıdan karşıya kesiş. Bu senaryo. Bu senaryoyu yapacak bir kadınsın sen" diyerek Yeliz'in herkesle olabilecek karakterde bir kadın olduğunu ima ederek küçük düşürmeye çalışmaktadır. Yine

Elif ile Cansel'in tartışması ekranlara yansımaktadır. Burada Cansel Elif hakkında konuştuğu için Elif Cansel'e iki yüzlüsün ifadesini kullanmaktadır. Cansel Elif için "ruh emici, Sedat Elif'le takıldı ondan öyle oldu" diyerek arkasından konuşmuştur. Burada her iki tarafında birbirlerine karşı etmiş oldukları hakaret ve yarışmacılar arasında birbirlerine yönelik tahammülsüzlük söz konusudur. Programa yeni bir erkek adayın daha katıldığı ve yeni adayın kızlar evine gittiği gösterilmektedir. Kızlar evine giden adayın adı Batuhan'dır. 23 yaşında olan adaya kadınlar sırayla sorular sormaktadır. Nasıl kızlardan hoşlanıyorsun sorusuna "uzun ve ince belli" dedikten sonra aday Elif'i göstererek senin gibi demektedir. Bunun üzerine diğer kadınlar Elif'in ince olmadığını söylemektedir. Batuhan ise bir kategoriye seviyorsun diye diğerleri hoşuna gitmeyecek diye bir şey yok derken Yaren, "ha açık büfe gibi diyerek gülmeye başlamaktadırlar. Daha sonra cümlesini açık büfe kahvaltı seviyorum" diyor şeklinde tamamlamaktadır. Burada Yaren'in yeni gelen adayla alay ettiği görülmektedir.

Daha sonra Yaren, Elif'in duygu durumunu ciddiye almayarak Elif ve Batuhan'la dalga geçmektedir. "Elif şimdi bu çocukla da iki oyun parkında oynasınlar" dedikten sonra Şeydanur, "Ama bir şey diyeceğim, Elif için sorun değil ki erkek olması yeterli" şeklinde cümle kurarak rencide etmektedir.

Yeliz ile Erol ilişkisiyle ilgili adaylar birbirleri ile konuşurken Yeliz, Erol'un onu bırakmayacağını benden başka kimse olmayacağını söylediğini kızlara anlatırken "buraya niye gelmiş o zaman köyden kız alsaydı" derken bir alay etme söz konusudur. Ayrıca program sonunda ayrıca konuşturulan Ayşenur adlı aday, Tuğçe için Turşu benzetmesi yaparak "Tuğçe turşu gibi. Turşuyu koymuşlar isteyen bir lokma yiyor sonra tekrar kapağını kapatıyor" diyerek Tuğçe'ye hakaret etmektedir. Bu tür dedikodular sık sık yapılmaktadır. Herkes birbirleri hakkında olumsuz ifadeler barındıran cümleler kurabilmektedir. Evde sürekli olarak bir kaos bulunmaktadır.

Tablo 3. Dilsel Olmayan/Gramatik Olmayan Birim

Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birim	Sayı
Kadın Bedeninin Sunumu	7
Kadın-Erkek ilişkileri	17
Tartışma-Kavgı	10

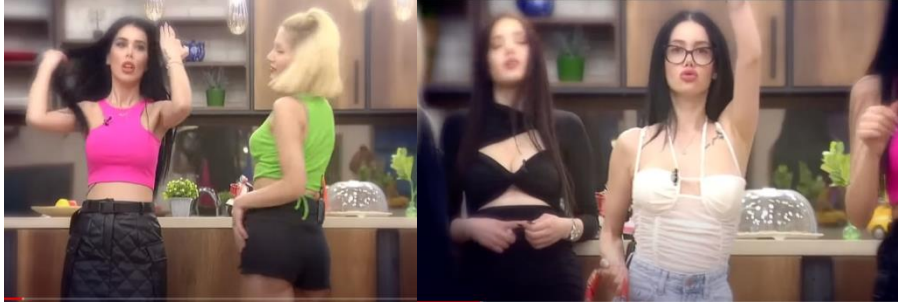
Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birim için oluşturulan kategoriler değerlendirildiğinde Kısmetse olur: Aşkın gücü programında 7 kez kadın bedeninin sunumu yer alırken, 17 farklı şekilde yarışmacıların yakınlaştığı

görülmektedir. Programın formatına göre kadın ve erkek yarışmacıların birbirlerine temas etmesi yasakken bu kuralın çok fazla dikkate alınmadığı görülmektedir. Son olarak bu birimde yarışmacıların 10 farklı dakikada birbirleri ile tartıştıkları gözlemlenmiştir. Bu kategorilerde yer alan görsellerden örnek olarak sunulanlar aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

Kadın Bedeninin Sunumu

Kismetse Olur Akın Gücü adlı programda özellikle program başlarken müzikle birlikte adayların dans ettiği görülmektedir. Kadın adaylar giyimleri ve danslarıyla kendilerini göstermeye çalışırken erkekler de erkekler evinde bulunan televizyondan kadınları izlemektedir. Ayrıca kadınlar seçilen kıyafetlerle kadınsılık özelliklerini ön plana çıkarmaktadır. Program burada bir vitrin görevi görmektedir.

Görsel 1. Yeliz ile Aybüke'nin ve Cansel ile Elif'in Görüntüsü

Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?v=Giq7LDyYZzM&t=339s>

Programın 2 saat 39 dakikasında 8. haftanın ikinci bölümü gösterilmektedir. Her program öncesinde müzik eşliğinde kadın ve erkek adaylar dans ederek eğlenmektedir. İki ev de dans ederken evde bulunan televizyondan birbirlerini izlemektedirler. Yaklaşık 2 dakika süren dans gösterisinde kadın adaylar kıyafetleri ve danslarıyla bir vitrin gibi değerlendirilen programda kadınsılık özelliklerini göstermektedirler.

Kızlar evindeki adayların giyimleri ve dansları izleyicinin dikkatini çekmektedir. Kadın bedeninin ön plana çıkarılarak danslarını sergilemeleri ve adayların genel olarak kameraların karşısında bedensel özellikleriyle ön plana çıkması çalışmada en sık karşılaşılan durumlardan biridir. Programa katılan kadınların genel olarak estetik ve dolgu yaptırmış olmaları da izleyicide farklı bir kadın algısı yaratmaktadır. İnternet üzerinde programdaki kadın adayların estetiksiz ve estetikli hallerinin paylaşılması estetiğin bir cazibe haline gelmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle özellikle genç kesimin seyretmiş olduğu

programda yer alan karakterler izleyici tarafından rol model alınabilmekte ve estetik gibi giyim tarzları da meşrulaştırılmaktadır.

Kadın-Erkek İlişkileri

Görsel 2. Erhan ile Yaren'in Görüntüleri

Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?v=Giq7LDyYZzM&t=339s>

Programda çiftler bir araya geldiklerinde yakın temas halinde vakit geçirmektedir. Erhan ile Yaren'in diğer ekran görüntüsünde ise kızlar evinde birlikte vakit geçirirken yakın temas halinde oldukları anlaşılmaktadır.

Görsel 3. Tolga ile Aybüke'nin Görüntüleri

Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?v=Giq7LDyYZzM&t=339s>

Yukarıda yer alan ekran görüntüsünde Aybüke ile Tolga'nın kameraların karşısında samimi davranışları görülmektedir. Birbirleri ile sadece ev içerisinde görüştiklerini iddia eden çift katıldıkları evlilik programının izin verdiği zamanlarda kameralar karşısında görüşebilmektedir. Burada birbirlerine olan yaklaşımları takipçileri tarafından hoş karşılanmaktadır. Kısa bir süre içerisinde birbirleri ile yakın ilişkiler kuran çiftlerin bir kısmı evlilik planları yapmaktayken adaylardan kimi için sadece bir ilişki yaşamak söz konusudur. Yakın temasın yasak olduğu belirtilen programda bu kuralın ihlal edildiği aşıkardır. İzleyicinin

gözü önünde aşklarını yaşayan yarışmacıların yakın temas halindeki tavırları izleyiciler tarafından hoş karşılanmaktadır. Youtube'un sağlamış olduğu imkanlardan biri olarak canlı yayın anında sohbet özelliği sayesinde izleyiciler bölümle ilgili yorum yapmakta, diğer insanlarla konuşarak sevdikleri çiftleri övmektedirler. Sohbet kısmında yakın temasa geçen yarışmacılardan izleyiciler favori çiftlerinin bu eylemlerini oldukça beğenmektedirler.

Tartışma-Kavga

Genel olarak programın işleyişinde tartışmaların çok sık olduğu gözlenmektedir. İlk olarak Elif ile Yaren'in tartışmaları videoda dikkat çekmektedir. En ufak meseleler dahi program içerisinde büyütülerek yüksek ses ile tartışılmaktadır. Elif ile Sedat'ın ayrılması konuşulurken Yaren, Sedat'ın üzgün olma durumuna Sedat bence tam tersi sevensin dedikten sonra Elif, sevinecek ne var ki ortada cümlesini kurmuş, ardından Yaren'le Elif tartışmaya girmiştir. Burada Yaren Elif'e yüksek bir ses tonuyla bağırarak "size ne koyuyor" ifadesini kullanmıştır. Kimi zaman bu tartışmalarda argo içeriklerle birlikte hakaretler ve rencide edici ifadeler de yer alabilmektedir.

Görsel 4. Aybüke, Ayşenur ve Tuğçe'nin Görüntüleri

Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?v=Giq7LDyYZzM&t=339s>

8. haftada yer alan canlı yayında ilk bölümün son dakikalarında Aybüke ile Tuğçe'nin tartışmaları bulunmaktadır. İkili birbirlerinin üzerine yürürken Yeliz adlı yarışmacı aralarına girerek ayırmaktadır. Tuğçe, "bağırarak seni burada kışkırtırım. Sen buradan gidersin" diyerek Aybüke'nin üzerine yürürken Aybüke ise dil çıkarmaktadır. İkili tartışırken arka fonda gerilim müziği çalmaktadır. Böylelikle izleyicide heyecan uyandırmaktadır. Daha sonra ekranda "5 saatiniz dolmuştur" yazısı çıkarak yarışmacıların evden ayrıldıkları izlenmektedir. Böylelikle haftanın ilk günü tamamlanarak yarışmacılar evlerine dönmektedir. Her bölümde yer alan tartışmalar, hakaret ve alay içerikli ifadelerle

birlikte programın ilk başta söylemiş olduğu programın kuralları ile çeliştiği görülmektedir.

Görsel 5. Tolga ile Zeyd'in Görüntüleri

Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?v=Giq7LDyYZzM&t=339s>

Son görselde Zeyd ile Tolga'nın hararetli tartışmaları yer almaktadır. Zeyd, Aybüke ve Elif'le konuşurken Aybüke Zeyd'in şakaları için "ev yanarken Zeyd işte" demiştir. Onun üzerine Zeyd, "sende de tarak vardı mahallede kavga olur ama sen tarağınla saçını tararsın." Cümlesini kurduktan sonra Tolga, "Benim şimdi burada harbi dövmem lazım" demektedir. Çünkü Zeyd'in kullandığı cümlenin asıl anlamında küfür içerikli argo bir kelime yer almaktadır. Tartışma sürerken Tolga ayağı kalkıp Zeyd'in üzerine yürümektedir. İkilinin tartışmaları Tolga'nın evi terk etmesiyle son bulmaktadır.

Sonuç

Postmodern dönem ya da modern sonrası olarak adlandırabileceğimiz günümüz 21. yüzyılı yaşanan gelişmeler neticesinde çok farklı olay ve oluşlara şahit olduğumuz bir çağı yansıtmaktadır. Dijitalleşmenin sağladığı olanaklarla birlikte neden olduğu problemler de yaşamı oldukça derinden etkilemektedir. Geçmiş çağlarda göz önünde olmamak için çabalayan insanların artık görünür olarak varlıklarını ortaya koymaya çalıştıkları bir gerçektir. Gözetim toplumu olarak her an her yerde gözetlenmekten oldukça mutlu olan bireylerin sahnesi ya da vitrini olarak sosyal medya ihlallerin yaşanmasında, yayılmasında ve kanıksanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Voyörizm olarak da adlandırabileceğimiz yeni tarz bir göz toplumundan bahsedilmesi mümkündür. Artık herkes herkesi gözetleyebilmekte, takip edebilmekte ya da en mahrem en gizli olması gereken unsurların bile alenileşerek şeffaflaştığı bir girdabın içerisindeyiz. Gayri ahlaki durumların normalleştirilerek batılılaşma ya da modernleşme başlığı altında dayatılması toplumların sahip olduğu değerleri köreltmektedir. Onun yerine tek

merkezli ve tek kültürlü bir dünya yaratma hayaliyle hareket eden Kapitalist ülkelerin amaçlarına ulaşmaları için en verimli aygıtın internet olduğu görülmektedir.

Ahlaksal bir bunalımın Türk toplumunda da yaşanması son zamanlarda oldukça dikkat çekmektedir. Peki buna sebep olan nedir? diye sorulduğunda var olan değerlerin yerine yenilerinin geçirilmeye çalışılmasıdır şeklinde cevap verilecektir. Ahlakın kurgulanarak farklı şekillerde insanlara sunulduğu gösterilmektedir. Aşırılıklar çağı olarak da adlandırabileceğimiz günümüz postmodern çağında Friedrich Nietzsche'nin kullandığı dekadans kavramının vurguladığı gibi ahlaksal bir çürümeden söz edile bilinmektedir. Exhibitionism olarak adlandırılan teşhirciliğin artmasıyla paralel olarak eski Türk gelenek ve göreneklerine kıyasla günümüz Türk gelenek ve görenekleri farklılık göstermektedir. Herkes dilediği gibi kendine, özel yaşamına ve ailesine ait içerikleri paylaşarak beğeni ve takip sayısını arttırmaya çalışmaktadır. Kimi absürt hareketlerle kendinden söz ettirmeye çalışırken kimi bedeniyle kimi de sözleriyle ön plana çıkmaktadır.

Bu çalışmada da ahlakın yozlaşmasına neden olan içeriklerden sosyal medya olarak bilinen Youtube üzerinde yayınlanan "Kismetse olur: Aşkın gücü" adlı program içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Youtube'de yayınlanan programın içeriğinde kadın bedeninin ön plana çıkararak özel alana ait olan mahremiyet algısını yıktığı, her şeyin aleni olarak sergilendiği görüntülerin yer aldığı belirlenmiştir. Bu nedenle oluşturulan kategorilere uygun olarak örneklem olarak seçilen bölümler incelenmiştir. Çalışma için içerik analizi iki farklı şekilde gerçekleştirilmiştir. Dilsel/Gramatik ve Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birimler birlikte çalışma içerisinde değerlendirilmiştir. Dilsel/Gramatik birimde programda yer alan yarışmacıların diyaloglarında yer alan cümle ve kelimeler dikkate alınmıştır. Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birimlerde ise yarışmada yer alan karakterlerin davranışları ve giyimleri çözümlene birimi olarak değerlendirilmiştir. Böylelikle çalışmada hem sözlere hem de görüntülere ilişkin unsurlar analiz edilmiştir. Dilsel/Gramatik birimde oluşturulan kategoriler "Argo- Hakaret içerikli İfadeler, Yakınlaşma- Cinsel İçerikli İfadeler, Alay Etme Tarzında İfadeler" şeklindedir. Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birimde ise "Kadın Bedeninin Sunumu, Kadın-Erkek ilişkileri, Tartışma-Kavga" olarak üç farklı kategori yer almaktadır. Çalışmada ulaşılmak istenen amaca göre şekillendirilen bu kategorileri seçme nedeni ise program içerisinde görülen unsurların genel olarak cinsellik, aşağılama, tartışma, küfür, kadın bedeninin metalaştırılması gibi temalardan oluşması ve ahlaki oluşa karşıt olarak yer alan

nüvelerin sanki ahlaki oluşmuş gibi sunulmasıdır. İlk olarak nicel verilere ulaşılan çalışmada seçilen kelimeler bağlamsal (contexs) bilgiyle birlikte değerlendirilerek niteliksel bir içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Böylelikle belirlenen kategorilerin sıklığı seçilen evrende belirlenirken bu kategorilere anlam kazandıran bağlam da dikkate alınmıştır.

Çalışmada erişilen bulgulara göre dilsel/gramatik birimlerde seçilen örneklem içerisinde oluşturulan kategorilerin görülme sıklığı dikkat çekmektedir. Küfür ve argo içerikli ifadeler kategorisinde 8. Hafta boyunca toplam 14 kez yarışmacıların birbirlerine karşı söylemiş oldukları küfür ve argo kelimelere rastlanmıştır. Burada biplenerek sansürlenmiş küfürler de yer almaktadır. Yakınlaşma ve cinsel içerikli ifadeler ise sadece 4 kez bulunmuştur. Programda hakaret ve alay etme tarzındaki cümlelere bakıldığında 10 kez bu tür ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. Bu kategorilerde yer alan kelimeler bağlamsal bilgileriyle birlikte aşağıda sırasıyla açıklanmıştır. 11 saat 54 dakika 59 saniyelik 8. Hafta videosunda karşılaşılan kategorilerin görülme sıklığı Erol'un da (2012, s. 92) belirttiği gibi ahlaki değerlerin kaybolmaya yüz tuttuğu gösteri toplumunun bireyi artık "bu dünyada en kısa sürede kendime nasıl sağlam bir yer edinebilirim?" sorusunun cevabını aramakta olduğunu kanıtlamaktadır.

Dilsel olmayan/Gramatik olmayan birim için oluşturulan kategoriler değerlendirildiğinde ise 7 kez kadının bedeninin ön plana çıkarılarak kadınsılığın gösterilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bununla birlikte 17 farklı şekilde kadın ve erkek yarışmacıların yaklaşarak temasta bulunduğu gözlenmiştir. Programın formatına göre kadın ve erkek yarışmacıların birbirlerine temas etmesi yasakken bu kuralın çok fazla dikkate alınmadığı görülmektedir. Son olarak bu birimde yarışmacıların 10 farklı dakikada birbirleri ile tartıştıkları gözlemlenmiştir. Reyting için örf ve adetler, değer yargılar ve normların dikkate alınmayarak, Aristippos'un öğretisi olan hazcılık ve hedonizmin yaşatılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle haz verene yönelen insan buna uygun olarak davranmaktadır. Artık kişi kendi benliğini düşünerek hareket etmektedir. Bu nedenle kendi çıkar ve hazzından ziyade toplumun yararına göre hareket eden ödev ahlakına aykırı davranan postmodern bireylerin ortaya çıktığı görülmektedir.

Çalışma için seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenen Kısmetse olur: Aşkın gücü adlı programın 8. haftada yer alan bölümleri incelenmiştir. Bu hafta videoları toplam 11 saat 54 dakika 59 saniyedir. İzleyicilerinin çoğunluğunu genç kızlar oluşturmaktadır. Bu tür programların izlenmesinin nedeni mimesis yani

taklit etmek ve katarsise erişmektir. Seyirci gördüklerini taklit ederek belirli duygulardan arınmaktadır. Böylelikle haz sağlamaktadır. Ancak bu tür evlilik içerikli programların yayınlanması aile ve evlilik kavramını zedelediği gibi gayri ahlaki düşüncelerin yerleşmesine neden olmaktadır. Program içerisinde herkes her an herkesle olabilmekte ve bu oldukça medeni bir durum olarak lanse edilmektedir. Bugün konuştuğu bir kişiyle yarın başka bir aday konuşabilmekte ya da yakınlaşa bilemektedir. İçeriğinin kurgulanarak yarışmacılara yapacakları her şeyin öğretildiği iddia edilen programda kadın, bedeniyle ön plana çıkarılmakta ve böylelikle bir emtia haline getirilmektedir. Ancak kadın böyle oluştan memnundur. Giyimiyle ve hareketleriyle sergilenen kadın figüründe ideal kadın tipinin estetikli ve farklı giyim tarzlarıyla sunulması mimesisin de etkisiyle izleyiciyi taklide yönlendirmektedir. Bununla birlikte kadın ve erkeklerin oldukça samimi davranarak hareket ettikleri görülmektedir. Programın başında yapılmaması gerekenler arasında kadın ve erkek adayların yakınlaşmasının yasak olması söz konusu olsa da bu yasak söz de kalmaktadır. Ayrıca küfreden ve argo ifadelerle birbirlerine hakaret eden çiftlerin birbirleri hakkında dedikodu yaptığı görüntüler program yapımcıları tarafından evde bulunan televizyonlarda hemen arkasından konuşulan kişiye izletilmektedir. Kimi zaman bu görüntüler yarışmacıları kışkırtmaktadır.

Günlük yayında yarışmacılar 5 saat boyunca evde vakit geçirmektedir. Her hafta elenen bir yarışmacı olurken ayrıca haftanın lider kadın ve erkeği belirlenmektedir. Ayrıca yarışma içerisinde yapımın belirlediği oyunlarla birlikte yarışmacılara ödüller verilmektedir. Bu oyunların da genel olarak çiftlerin yakınlaşmasını sağlayan kurallara sahip olduğu görülmektedir. Genel olarak içeriği incelendiğinde Kısmetse Olur: Aşkın Gücü adlı programda küfür ve argo ifadeler, hakaretlere ve tartışmalara rastlanırken çiftlerin yakın temas halindeki görüntülerinin sık sık yayınlanmasına ve kadın bedeninin bir emtia olarak sunumuna kadar ahlaki yozlaşmaya neden olan birçok unsur yer almaktadır. Ekranda görülenlerin birer kurgu olduğunu söyleyenlerle birlikte yaşanan aşkların bir süre sonra bittiği görülmektedir. Birbirlerine çok bağlıymış gibi sezinlediğimiz Erhan ile Yaren'in aşkının biterek farklı kişilerle yollarına devam ettikleri ilerleyen bölümlerde yer almaktadır. Yine Sedat ve Elif'in aşkları bittikten sonra Sedat, Simge'yi tanımaya başlamış ancak daha sonra Elif'e geri dönmüştür. Bu tür çarpık ve karmaşık ilişkilerin gösterilerek izleyiciye verilen mesaj ise bu durumun oldukça normal olduğudur. Artık gösteri çağında bu tür programlarla var olan değerler için yeni ölçütler sunulduğu görülmektedir.

Sonuç olarak dijitalleşmeyle birlikte toplumun her kesimi değişime uğrarken bundan ahlak da payını almış görünmektedir. Gelenek, görenek, adetler ve ahlaki normlar yapı sökümü uğrayarak farklılaşmıştır. Bu nedenle olumsuz etkiler barındıran yeni medya ortamında var olurken aynı zamanda medya okuryazarı olmanın önemi büyüktür. Ülhak'a göre medya okuryazarlığı, farklı medya mecralarının sunmuş olduğu yazılı, işitsel, görsel ve elektronik mesajlara istenildiğinde ulaşıp bu mesajları anlayarak yorumlayabilmeyi, medyayı etkili ve bilinçli bir şekilde kullanılabilmeyi, verinin kaynağının sorgulayabilmeyi, kaynaklardan faydalı biçimde yararlanılabilmeyi, medyanın gücünün farkında olabilmeyi, medya yaratıcı profili oluşturabilmeyi ve bunların tamamını kapsayan bilgi birikimini kapsamaktadır (Çimen, 2020, s. 127). Medya okuryazarlığı eğitiminin gerekliliği bu nedenle tartışmasızdır.

Extended Abstract

Introduction: In Turkish society, content on online platforms has been identified as a problem contributing to moral decay. Therefore, the recently popular YouTube program "Kismetse Olur Aşkın Gücü" was analyzed using the content analysis method. In this way, this study aims to show how the loss of morality is fictionalized and presented to people while trying to show that a different understanding of morality is to be imposed on Turkish society through the content of this program. A moral deformation can be observed in Turkish society by normalizing immoral situations, which are becoming more prominent with the development of information and communication technologies. The increasing number of social media platforms and the accompanying increase in user engagement necessitate an in-depth analysis of these platforms. As a medium where many concepts such as voyeurism, exhibition, catharsis, mimesis, and various cyber-problems are experienced, the social media environment has more functions than just a recreational center. These platforms are also seen as a space where individuals are taught certain moral, cultural, and ideological ideas. A clear shift from traditional moral values to alternative ethical perceptions is evident. Hence, due to the perceived issue of moral deformation or "Decadence" as Friedrich Nietzsche called it, implying moral decay or corruption, the content of the program "Kismetse Olur Aşkın Gücü" on YouTube, which represents such a media environment, was selected as a sample and analyzed using the content analysis method.

Methodology: Among the units of analysis mentioned by Duverger (2006, pp. 152-159), Linguistic/Grammatical and Non-linguistic/Non-grammatical

units were used together in the study. In the linguistic-grammatical unit, the sentences and words in the dialogues of the contestants in the program were considered. In contrast, in the non-linguistic/non-grammatical unit, the behaviors and clothing of the characters in the competition were evaluated as units of analysis. Thus, the study analyzed both verbal and visual elements. Initially, in this quantitative study, the selected words were first evaluated in conjunction with contextual information, resulting in a qualitative content analysis. In this way, the frequency of the specified categories in the selected population was determined, also considering the context that gives meaning to these categories.

In the Linguistic/Grammatical unit, the following categories were determined: Expressions containing slang and swearing, sexually explicit expressions, and insulting and mocking statements. In the non-linguistic/non-grammatical unit, the categories are as follows: representation of the female body, relationships between men and women, and arguments and fights. The reason for selecting these categories, based on the study's objective, is that the elements observed in the program consist predominantly of themes such as sexuality, belittling, arguing, swearing, and the commodification of the female body. These elements are presented as moral constructs, even if they contradict genuine moral values.

Results and Conclusions: Firstly, within the linguistic/grammatical units of the selected sample, the frequency of the established categories was examined. In the category of expressions containing slang and swear words, it was observed that contestants directed such language towards each other a total of 14 times throughout the 8th week. This count includes swear words that were beeped out for censorship. Intimate and sexually suggestive expressions were identified only 4 times. Upon analyzing statements in the program that involved insults or mocking, such expressions were used 10 times. When evaluating the categories created for the non-linguistic/grammatical unit, it's noticeable that in the broadcast "Kismetse Olur Aşkın Gücü" the representation of the female body occurred 7 times and there were 17 distinct instances of contestants getting closer to each other. Although the program's format prohibits male and female contestants from physical contact, it seems that this rule is often overlooked. In addition, the contestants in this unit were observed arguing with each other at 10 different moments. In conclusion, society is changing in the wake of digitalization, and morality is also affected by this change. Traditional customs, traditions, and moral norms have been deconstructed and differentiated.

Therefore, the importance of media literacy cannot be underestimated, even if it exists in a new media environment that brings negative effects. According to Ülhak, media literacy encompasses the ability to access written, auditory, visual, and electronic messages presented by various media platforms when desired, understand and interpret these messages, use media effectively and consciously, question the source of data, benefit from sources in a productive manner, be aware of the power of media, be able to create a media creative profile and the comprehensive knowledge that encompasses all of these skills (Çimen, 2020, p. 127). Thus, the need for media literacy education is undeniable.

Kaynakça

- Abdulkadiroğlu, N. (1985). Ziya Gökalp'de İslamiyet Telakkisi. *Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü*,13(1-2), 93-126.
- Akarsu, B. (1970). *Ahlak Öğretileri 1: Mutluluk Ahlakı*, (2. Baskı), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Akarsu, B. (1982). *Ahlak Öğretileri*. Remzi Kitabevi.
- Aksu, E. A. (2010). *Kapitalizm Ahlakı*. Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Uluslararası İşletmecilik Bilim Dalı, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, Erişim Tarihi: 02.08.2023
- Aktan, C. C. (2004). *Toplam Ahlak*. Zaman Kitap.
- Alanka, Ö., & Mertoğlu, S. (2022). Gündelik Hayatın Sayısal İstilas ve Dijital Bağımlılık. Filiz Tufan Emine (Ed.), *Sosyal Beşeri ve İdarî Bilimler Alanında Uluslararası Araştırmalar Xv İçinde*, (S. 189-205). Eğitim Yayınevi.
- Aslan, E., & Tavşancıl, E. (2001). *İçerik Analiz ve Uygulama Örnekleri*. Epsilon.
- Bayır, M. (2019). Nietzsche felsefesinde insan ve ahlak sorunu. *Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 2 (3), 21-36. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nosyon/issue/55456/759994>
- Cengiz, E. (2019). Haz ve Acının Matematiği: J. Bentham'ın Faydacı Ahlakının İmkânı. *Dört Öge*, 8 (15) 141-153. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dortoge/issue/48449/486819>
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, SPSS Uygulamalı*. Sakarya Yayıncılık.
- Çam, Z., Çavdar, D., Seydoğulları, S., & Çok, F. (2012). Ahlak Gelişimine Klasik ve Yeni Kuramsal Yaklaşımlar. *Educational Sciences: Theory & Practice*,

- 12 (2), 1211-1225.
https://www.academia.edu/5544644/Ahlak_Geli%C5%9Fimine_Klasik_ve_Yeni_Kuramsal_Yaklaşımlar
- Çimen, Ü. (2020). Yöndeşen Medyayı Doğru Algılama Bağlamında Medya Okuryazarlığı Eğitimi. Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, 10 (1), 117-137. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ekiad/issue/55208/691116>
- Demir, Ö. (2003). İktisat ve Ahlak. Liberte Yayınları,.
- Duverger, M. (2006). Metodoloji açısından sosyal bilimlere giriş. Kırmızı Yayınları.
- Erol, G. (2012), İletişim ve Etik, Hiperlink.
- Ersoy, A. (2019). Ahlak Felsefesi/Etik. H. F. Odabaşı, & Ş. O. Leymun (Ed.), Bilişim Etiği ve Güvenliği İçinde, (s. 3-24). Nobel Yayınevi.
- Gökçe, O. (1995). İçerik Çözümlemesi. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Gürses, İ., & Kılavuz, M. (2016). Kuşakların Ahlâkî Değerleri Birlikte Öğrenmesi: Kohlberg'in Ahlâkî Gelişim Kuramı Açısından Bir Değerlendirme. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 25(1), 97-118. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uluifd/issue/24732/261523>
- Horata, O. (2017). Türk Dünyası'nın Kültürel Ufukları: Tarihsel Bağlam İçinde Genel Bir Değerlendirme. Bilig, 21(82), 117-131. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilig/issue/48713/619807>
- Keklik, N. (2001). Türklerde Ahlak ve Dünya Görüşü . Ötüken.
- Klimzsa, L. (2014). Business Ethics, Introduction to the Ethics of Values, https://www.academia.edu/9943023/Lucjan_Klimzsa_Business_Ethics_Introduction_to_the_Ethics_of_Values, Erişim Tarihi: 21. 07.2023
- Kismetse Olur: Aşkın Gücü, 8. Hafta videosu, <https://www.youtube.com/watch?v=Giq7LDyYZzM&t=339s>, Erişim Tarihi: 12.06.2023
- Millet, L. (2004). Metafizik. (T. Karakaya, Çev.), Elis Yayınları.
- Nietzsche, F. (2011). Şen bilim: Ana metin, (A. İnam, Çev.). Say Yayınları.
- Özlem, D. (2010). Etik: Ahlak Felsefesi. Say yayınları.
- Topçu, N. (2017). Ahlak. Dergâh Yayınları